



cepțional. Joacă naivitatea, prostia, lașitatea personajului cu o inventivitate a eșecului comic, cu o placere cuceritoare, toate dozate farmaceutic. Un rol de neuitat și momente de neuitat sunt create de el în spectacol. Gheorghe Dinică îl conturează pe Malvolio cu bun profesionalism, pe alocuri chiar cu har (întrreaga scenă a descoacerii scrisorii este de un umor debordant), dar, din păcate, acest mare actor (și o spun cu părere de rău) dă semne alarmante de manierizare. Malvolio seamănă prea mult cu Merlin. Și nu numai. Cerasela Stan, Claudiu Iștodor, Andrei Finți, Eugen Cristea, Mircea Rusu, Constantin Dinulescu și-au gândit bine rolurile, fac o trupă de actori buni, serioși.

Am vorbit despre Feste, despre felul nou în care bufonul este conceput în montarea lui Andrei Șerban. Claudiu Bleonț nu și infirmă nici de date astă talentul, inteligenția scenică. Îmbătrânitul Feste — care judecă lumea nu cu cinism ci cu tristețe, care se mai joacă din cind în cind cu vorbele ca să le tălmăcească înțelesul după voia sa, care mai intră, fără poftă, în jocul zurbagliilor — va arunca și spre noi, cei din sală, privirea scrutoare învîntându-ne, parcă, la autojudecare. Mai este, desigur, Maia Morgenstern, în Viola — Cezerio, capabilă de trări intense (poate ar mai trebui ponderate pe alocuri), dar și de grăje în joacă, de nelămurite întrebări gingești sugerante.

O comedie în care însăși construcția scenică este o sursă de umor, o comedie pe care plutește la distanțe diferite o undă de neliniște, de tristețe este Noaptea regilor de Shakespeare în regia lui Andrei Șerban la Teatrul Național din București.

MIRUNA IONESCU

TIMPUL LUI SHAKESPEARE

De cănd unele dintre operele scenice create de Liviu Ciulei la «Bulandra» am avut totuși norocul să le văd mai tîrziu, pe Andrei Șerban aveam să-l cunosc mai întîi prin ceea ce criticul european și american au scris despre el. Numele său devine apoi capitol din istoria contemporană a teatrului universal pentru că, după '89, Andrei Șerban să revină în ţară la conducerile unui teatru căruia îl fusese săcăfăt de mult menținut — Teatrul Național din București.

Va lucra zici într-un ritm îndrăcit, fără nici un fel de menajamente, fără să prețindă remunerare în valută, dar prețindând în sanse teatrului de a se afirme în Societate, în sanse actorului de a redescoperi un anume fanatism al crea-

ției. Toate acestea fiind în scurt timp acreditate drept cea mai puternică monedă de schimb a vitalității unei națiuni — forță spirituală a culturii sale. Poate fi un gest normal sau unul disperat acesta de a oferi — sub direcția sa — vreo zece premere dintr-o care patru îl apartin. Poate fi o strategie căreia Andrei Șerban îl cunoaște bine rosturile sau superba. Încredere a creatorului care știe că șansa supraviețuirii spirituale a comunității este creația. Stînd față în față cu Piața Universității, Teatrul Național transcede exteriorul greo al clădirii prin sensul unei noi istorii a spiritualului creator la care domnia sa a contribuit din plin: Tragicele povești ale Triologiei grecești — primul său spectacol la Național — pot fi un pendant pentru tragicul început al istoriei noastre recente.

Aventura uluitoare a regizorului Andrei Șerban — căci o aventură pare a reuși astăzi cind condiția materială a teatrului nostru merge vertiginos spre lamentabil — această aventură, deci, aduce în fața publicului A douăsprezecea noapte sau Noaptea regilor sau Ce doriti? trei titluri în uz ale piesei lui Shakespeare, ultime se comedie unde farșa și măscarada Raliană dar și elemente de cultură elizabethană sint topte în alcătuirea unei povești pe înțelesul tuturor. Iar farmacul ei, ca un balsam, este ceea ce trebuie să-l fi atraz. Într-altele, pe regizor să-l dea viață scenică în condițiile în care existența diurnă a celui care vine seara la teatru este agitată de curenlui contradictorii ai unei Societăți aflate la începutul unei lungi convalescențe după o naștere problematică. Dacă acestel Societăți Naționalul îl oferea prin Trilogia greacă primejdui unei intime recunoașteri a corporalității unulumanism tragic, Noaptea regilor vine acum să propună Imaginea unei nostalgii. Chiar dacă tema piesei, după cum spune celebrul exeget shakespearean Jan Kott, este traversarea, impulsul spre regăsirea propriei identități afective plutescă deasupra personajelor. Ducele Orsino e îndrăgostit de Otilia, Inaccesibilă prin ea și în slujba Du celul de care se îndrăgoște. Travestitul Violei e o armă cu două tăișuri — va rezista assaualtului Oliviei, dar îl va admira pe Orsino care e destul de tulburat de așa feitor frumos. Avatarurile personajelor duc povestea spre sfîrșitul unui vis shakespearean creat spre plăcerea noastră. A douăsprezecea, noaptea de după Crăciun, Noaptea regilor, e posibilă de numai decă vești voi.

Din acest punct survine jocul spectacolului, căci Andrei Șerban privește retrospectiv, dar cu o călătorie contemporană a mizanscenelor evoluțiile personajelor. Spațiul scenic, folosind imensitatea sălii mari a Naționalului, decupat prin culoare, lumină și cîteva accesoriile de decor, sugerează cu un mare rafinament vizual nostalgia unui grandios al sentimentelor pe care epoca modernă, începînd să fie contemporană cu Shakespeare, le va tenta mereu cu strategii ale socializării de toate genurile pentru a le eroda vitalitatea. Jocurile dragoste și ale înțimpiilor instaurăză domnia unui spirit ludic pe care Andrei Șerban îl va pune la lucru

precum Prospero pe Ariel. Și magia plăcută a redescoperirii instituției ludic se produce nu numai prin trimiterile contemporane, în fapt jucările (ale unui «copil răsfățat» — întrebă criticul) ale acestui Ariel modern — piele de decor — siluete ale elicopterului și mașinile de poliție, sau televizorul — dar și prin melanții între elementele de cultură materială și gestuală ale spectacolelor elizabetane. Anumite poziții ale actorilor în scenă, fragmente de costum și licențele cronologice sunt corespondente ale același procedee pe care teatrul shakespearean le-a folosit din plin spre haoase reacții a spectatorilor londonezi de pe la 1600.

Surprinde aici însă și faptul că modelul contemporaneității este susținut în piesă nu atât de totala transplantare în perioade recente ale istoriei, cit mai ales acel nivel de înțelegere al publicului de azi pentru care e important să secedă la seva culturală a piesei shakespeareane, nu atât prin sacrificarea textului, cit prin laicizarea sa. Din acest punct de vedere, nosalgia ingenuită devine tot mai insistenă în spectacol căci oferă regizorului și a actorilor propune exact această mișcare.

Dacă spectacolul produce vizibile referințe contemporane — chiar un bar cu o animatoare evoluind în fața unei uriașe reclame (I), —, tot aici sunătoarele transmise de ritualul curții lui Orsino și finalul spectacolului; de plîdă, descoarță imagini ele același nostalgie guvernă de constițința faptului că jocul nu poate dura la infinit. Refrigerea personajelor, dincolo de valurile minunate ale fărmului îliriei unde eșua corabie Violei și a fratelui ei gemân, Sebastian, este ca un tabou englez de epocă, cu o lume burgheză admirând un astfel de cire, se înțimplă, va fi el propriul lor disponibilită spre ingenuitate. Cuplurile care se formează acum, după ce bufoneriele lui Feste, Malvolio, Sir Toby, Marley, Sir Aguecheek se consumă, sunt sunmul socializării în sincretismul ludic.

Intr-un sprijin scenic creat cu uluitoare și elegantă simplitate de către Dolina Levențiu, actorii Naționalului surprind încă o dată prin angajamentul artistic. Andrei Șerban îl strage în această frivolă aventură ludică cu constițința riscului, căci nu totuși lumea este dispusă să accepte nîza — o seară la teatru unde vîl pur și simplu de și pentru plăcere. Orici și acesta este unul din rosturile teatrului. Dar numai dacă vești voi, altfel realitatea orașului și a același televizor din spectacol pe care î-l amintit nu face decât să ne aducă aminte mereu că sclavia mai formăjilor de tot felul e foarte la îndemînă. Iar spectacolul unde joacă Ovidiu Iuliu Moldovan, Claudiu Bleonț, Gheorghe Dinică, Maia Morgenstern, Costel Constantin, Dan Puric, Carmen Gallin, Vivian Alivizache, Cerasela Stan, Mircea Rusu, Constantin Dinulescu, Claudiu Iștodor, Eugen Cristea mă determină să cred că, dincolo de teatrul politic și, în general, de zgomotul și furia Orașului, povestea shakespearean spusă de Andrei Șerban și actorii de la Național poate ocupa una dintr-serile noastre de teatru.

MARIAN POPESCU

